

## Il-Festa Maltija: L-applikazzjoni għall-iskrizzjoni fi ħdan il-lista ta' Wirt Kulturali Intangibbli tal-UNESCO

**Kav. Duncan Brincat**

*lċ-Chairperson Kummissjoni "Il-Festa bħala Wirt Intangibbli"  
fi ħdan l-Għaqda Nazzjonali Każini tal-Banda*

Kull min għandu għal qalbu l-wirt kulturali Malti, mirfud f'isien ta' ġens u magħgun f'dak li sawwar artna mar-radda taż-żmien, żgur jintebaħ li l-festa Maltija tista' titqies bħala waħda mill-elementi kulturali prinċipali ta' dawn il-gżejjer. Sa mill-ibgħad żmenijiet, ġensna għaraf il-ħtieġa li jingħaqad f'komunità spiritwali, li jiċċelebra t-twemmin tiegħu u joħloq riti awtentiċi li jinfatmu minn dawk ta' artijiet biswitna. Madankollu, il-festa Maltija kif mirquma llum, taf il-bidu tagħha għas-seklu dsatax meta diversi tradizzjonijiet differenti ġew magħquda flimkien biex inħoloq dan l-avveniment annwali f'ħajjet il-poplu ta' kull belt u raħal f'Malta u Għawdex.

Għal aktar minn 400 sena ilu, il-festa kienet ċelebrazzjoni reliġjuża fil-knejjes, bit-tqassim t'ikel u xorb lill-foqra minn xi benefatturi. Fis-seklu tmintax bdew jintramaw xi toroq bil-bnadar, bdew jinħarqu l-maskli u xi mużiċisti bdew jingħaqdu flimkien biex idoqqu u joħolqu atmosfera ta' ċelebrazzjoni. Il-mużika sagra stagħniet, filwaqt li minn tmiem is-seklu sbatax bdiet tiġi introdotta l-użanza li mal-purċissjoni tinħareġ vara merfugħa madwar it-toroq. Dan kollu eventwalment wassal biex f'nofs is-seklu dsatax bdew jitwaqqfu l-ewwel każini tal-banda, pilastru ewlenin biex maż-żmien kibru ċ-ċelebrazzjonijiet esterni. L-istorja nafuha u għadha tinkiteb: il-festi stagħnew mhux biss fl-aspett intern b'armar u mużika aktar elaborati, iżda b'mod speċjali fl-aspett estern, mhux biss bis-sehem tal-baned lokali, iżda wkoll b'armar rikk u ħarqiet tan-nar ta' livell għoli. Madankollu, l-identifikazzjoni prinċipali ta' dak li eventwalment sawwar il-festa Maltija hija l-ħidma volontarja: komunità li tingħaqad flimkien, u għalkemm minn mixjiet differenti, taħdem biex ttwettaq għan komuni.

B'riżultat tal-konvenzjoni tal-2003 tal-UNESCO, il-pajjiżi membri qablu li tinħoloq lista dinjija ta' wirt kulturali intangibbli flimkien ma' reġistru ta' prattiċi tajba ta' konservazzjoni. Kull sena jiġu evalwati nominazzjonijiet diversi għall-

iskrizzjoni minn pajjiżi membri, b'uħud minn dawn l-applikazzjonijiet ikunu kongunti bejn pajjiżi differenti. Il-proposta li Malta tinnomina l-festa Maltija għal din il-lista kienet ilha xi snin li ssemmiet, u saru xi tentattivi biex jibda dan il-proċess. Sfortunatament dan baqa' qatt ma seħħ, u konxji tal-bżonn li l-festa Maltija tiġi konservata u mogħtija d-dinjità li jixraqilha, l-Għaqda Nazzjonali Każini tal-Banda talbet sabiex tieħu hi r-riedni f'idejha biex dan il-proċess jitwettaq. Fis-sena 2018 twaqqfet kummissjoni interna bl-għan li tistabbilixxi l-elementi prinċipali li jswawru l-festa Maltija, dokumentazzjoni dwar l-isfond storiku tagħha u lista ta' għaqdiet volontarji stabbiliti f'kull belt u raħal ta' Malta u Għawdex li jaħdmu biex isir dan l-avveniment annwali fil-lokalità tagħhom. Il-kummissjoni saħqet fuq il-prinċipju li l-festa Maltija hija waħda sħiħa u tħaddan fiha l-parti interna u dik esterna. F'Novembru 2019 ġie sottomess l-ewwel dokument bħala "Espressjoni ta' Interess" biex il-festa Maltija tiġi inkluzja fl-Inventarju Nazzjonali tal-Wirt Kulturali Intangibbli ta' Malta. Dan id-dokument inkluda lista tal-aktar elementi importanti li jswawru l-festa Maltija, iżda ma daħalx fid-dettall dwar użanzi jew tradizzjonijiet ta' rħula partikolari sabiex b'hekk setgħet issir preżentazzjoni ta' festa Maltija sħiħa generali.

L-"Espressjoni ta' Interess" serviet bħala l-pedament għall-applikazzjoni li kellha ssir għat-talba formali lill-UNESCO. F'dan ir-rigward, l-applikazzjoni formali kellha tkun iżjed mistħarrġa u studjata, u għalhekk wara diversi laqgħat mad-Direttorat tal-Kultura, bdiet ħidma ta' konsulenza professjonali u anki kitba minn studjuż fil-qasam tal-antropologija. L-iskop aħħari kien li l-festa Maltija tiġi pprezentata bħala espressjoni ta' poplu, bl-għan li tiġi stabbilita identità kulturali qawwija u mirfuda fil-ġewwieni tal-ġens Malti. Sadanittant, matul is-sena 2020 bdew jingħabru ittri mingħand diversi individwi u diletanti dwar xi tfigħer il-festa għalihom, filwaqt li fl-istess perjodu bdiet

ħidma dwar filmat li kien se jiġi pprezentat mal-applikazzjoni stess.

Il-mixja biex tiġi finalizzata din l-applikazzjoni kienet xi ftit għat-telgħa, anki għax huma bosta dawk li jagħtu sehemhom biex il-festi f'Malta jkunu meqjusa bħala l-ikbar qasam kulturali. Minbarra l-għajnuna tal-Ministeru tal-Kultura, saret ħidma intensiva u koordinata mal-Arċidjoċesi ta' Malta, fejn permezz tal-Konferenza Episkopali Maltija rnexxielna nwasslu l-ħtieġa li nippreservaw il-festa Maltija sħiħa, għaliex jekk jitnawru l-aspetti tradizzjonali tagħha, speċjalment dawk interni u esterni, dan l-avveniment ma jkunx jista jissejjaħ iżjed bl-istess isem: ikun kollox minbarra festa Maltija! Eventwalment, fit-12 ta' Marzu 2021 saret laqgħa ta' diskussjoni u approvazzjoni

għall-komunità li għalqet dan il-proċess kollu, sabiex ftit granet wara, eżattament fit-30 ta' Marzu, in-nominazzjoni bl-isem 'Il-Festa Maltija: Celebrazzjoni Komunitarja Annwali' ġiet mibgħuta lill-UNESCO li kkonfermaw il-wasla tagħha.

Għalkemm l-imxija tal-COVID-19 kellha l-impatti tagħha anki fuq il-ħidma tal-UNESCO, in-nominazzjoni tal-festa Maltija bħalissa tinsab fl-istadju ta' evalwazzjoni u nistennew b'herqa li sas-sena d-dieħla dan il-proċess jintemm. Finalment, l-għan aħħari għandu dejjem ikun li din it-tradizzjoni unika tal-gżejjer Maltin nikkonservawha, nipproteġuha u ngħadduha lill-ġenerazzjonijiet ta' warajna bħala l-iktar espressjoni kulturali awtentika ta' Malta u Għawdex.

## A. VELLA BORG & SONS LTD (Tal-Blu)

CIVIL ENGINEERING CONTRACTORS, SUPPLIERS  
OF SAND, SPALLS AND TORBA  
ALL KINDS OF CONCRETE BLOCKS  
AND EXCAVATION WORKS.



A. VELLA BORG & SONS LTD  
QUARRY: MANIKATA ROAD, L/O MELLIEħA  
OFFICE: 42, COUNTRY VIEW, TRIQ IT-TGHAM, MELLIEħA. MLH1474  
TELEPHONE: (QUARRY) 2152 1214 / (OFFICE) 2152 1213  
MOBILE: 9987 7860 / 9946 0507  
EMAIL: info@avbsons.com